

پولشویی؛ نقش حسابرسان و حسابداران

حسین خلیل پور

**ذی‌حساب، مدیر مالی و عضو کمیته
مبارزه با پولشویی سازمان حسابرسی**

سازش

گفتگو را با این پرسش مقدماتی آغاز کنیم که از نگاه حرفه حسابرسی پولشویی چیست و به چه شکلی انجام می‌شود؟

خلیل پور

به‌طور کلی هرگونه اقدام برای مخفی و پنهان کردن یا تغییرات غیرقانونی درآمدهای حاصل از فعالیت‌های خلاف و مجرمانه به‌طوری که وانمود شود از منابع قانونی حاصل شده، پولشویی تلقی می‌شود. در واقع تطهیر و قانونی جلوه‌دادن عواید حاصل از رفتارهای مجرمانه پولشویی است.

مبارزه با پولشویی در ساختار داخلی اشخاص از جمله موسسات مالی و اعتباری واحد مبارزه با پولشویی تعیین شد و واحد یادشده وظیفه نظارت و بازرسی بر فعالیتهای ارباب رجوع به منظور شناسایی معاملات مشکوک و ارسال آن به مرکز اطلاعات مالی و همچنین تدوین برنامه‌های داخلی و آموزشی در رابطه با پولشویی را به عهده دارد.

متأسفانه بسیاری از سامانه‌هایی که به منظور جلوگیری از پولشویی در کشور در آئین‌نامه اجرایی ماده ۱۴ الحاقی قانون مبارزه با پولشویی پیش‌بینی شده اجرائی نگردیده است؛ از جمله ایجاد سامانه پایگاه اطلاعات هویتی اشخاص از سوی سازمان ثبت احوال، ایجاد امکان ثبت سیستمی معاملات طلا و فلزات و خودروهای گران قیمت در ثبت سامانه جامع تجارت، و ایجاد سامانه‌های لازم از سوی قوه قضائیه در خصوص اشخاص مظنون به ارتکاب پولشویی. لذا به دلیل ایجاد نشدن زیرساختهای لازم و اجرائی نشدن سامانه‌های مذکور و همچنین فراهم نشدن امکان دسترسی برخط به دستگاه‌های متولی نظارت از جمله حساب‌برسان به منظور استعلام از پایگاه‌های اطلاعاتی مربوط، قوانین مربوط در عمل قابلیت لازم به منظور پیشگیری از پولشویی در کشور را ندارد. لازم به ذکر است بخشی از سامانه‌های

فعالیت‌های مجرمانه و خلاف که منشاء پولشویی است عمدتاً شامل: قاچاق کالا و مواد مخدر، تروریسم، اختلاس، سرقت، رشوه، جعل و تقلب، فرار مالیاتی و ... است.

مهمترین مرحله از فرایند پولشویی جایگزین ساختن یا تزریق عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه به شبکه مالی رسمی با هدف تبدیل عواید از حالت نقدی به ابزار و دارائیها از جمله سپرده‌گذاری، خرید کالای با ارزش، احداث ساختمان، خرید سهام، ایجاد موسسات مالی غیربانکی، و ... به منظور فراهم آوردن ظاهری مشروع و توجیه قانونی برای موارد یادشده است.

سازمان

در ایران چه مقررات و رهنمودهایی برای استفاده حسابداران در مبارزه با پولشویی وجود دارد. حسابداران در انجام این وظیفه با چه مشکلات و موانعی روبرویند؟

خلیل پور

قانون مبارزه با پولشویی در سال ۱۳۸۶ و آئین‌نامه اجرایی آن در سال ۱۳۸۸ به تصویب رسید. این قانون در سال ۱۳۹۷ بر اساس استاندارد اف‌ای‌تی‌اف (FATF) مجدد بازنگری و اصلاح شد. همچنین ایران در سال ۲۰۰۰ متن کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد جرائم سازمان‌یافته فراملی کنوانسیون پالرمو (PALERMO) را امضاء کرده اما تاکنون عضو کنوانسیون نشده است. همچنین قانون کنوانسیون سازمان ملل متحد برای سرکوب تامین مالی تروریسم در سال ۲۰۰۲ لازم‌الاجرا شد، لیکن جمهوری اسلامی تاکنون عضو این کنوانسیون نشده است. لازم به ذکر است پیش شرط عضویت در گروه ویژه اقدام مالی اف‌ای‌تی‌اف پیوستن به این کنوانسیون است. همچنین هیچ‌گونه اقدام و نظارتی از جانب اف‌ای‌تی‌اف در مورد ایران صورت نمی‌گیرد. متأسفانه در گزارشهای این گروه نیز علی‌رغم اقدام صورت گرفته در این راستا، ایران به عنوان کشور مستعد پولشویی شناخته شده است.

رکن اصلی مبارزه با پولشویی در ایران شورایی عالی مبارزه با پولشویی است که به منظور هماهنگ کردن دستگاه‌های ذیربط تشکیل شده است.

همچنین به موجب آئین‌نامه اجرایی ماده ۱۴ الحاقی قانون

متأسفانه

پولشویی گاهی

با یاری اشخاص حرفه‌ای

از جمله حسابداران و وکلا

اتفاق می‌افتد

آموزش و آگاهی حسابداران

نسبت به قوانین و مقررات و

نحوه تشخیص پولشویی

از اهمیت بالایی

برخوردار است

پولشویی بیشتری وجود دارد و مشاغلی که در چرخه کاری خود از پول نقد استفاده می‌کنند بیشتر در معرض پولشویی قرار دارند؛ مشاغلی مانند صرافیها، بانکها، بنگاه‌های اتومبیل و ... و به همین جهت بیشتر کشورها در صدد آنند که پول نقد را از چرخه اقتصادی خود حذف کنند.

متأسفانه در جهان از هر ۱۰۰ مورد پولشویی ۵ مورد آن کشف می‌شود. قابل توجه است به موجب قانون، شورای پولشویی موظف شده سطح ریسک ملی کشور در مشاغل مختلف را با تشکیل کارگروهی برای هر یک از مشاغل با همکاری خود آن شغل آماده کند و سند مذکور هر ۳ تا ۵ سال مجدداً ارزیابی و به‌روزرسانی شود.

همچنین اشخاص مشمول نیز موظف شده‌اند پیش از ارائه خدمات، ریسک مشتریان خود را استخراج و متناسب با آن با آنان برخورد کنند.

سازش

پیشنهادهای شما برای مبارزه با پولشویی چیست؟

خلیل پور

مهمترین پیشنهاد ایجاد زیرساختها و راه‌اندازی سامانه‌های مقرر در آئین‌نامه اجرایی ماده ۱۴ الحاقی قانون مبارزه با پولشویی و ایجاد دسترسی لازم برای حسابداران و حساب‌برسان و به‌طور کلی متولیان نظارت به‌منظور شناسایی معاملات

موجود در کشور نیز قابل دسترسی برای متولیان نظارت نمی‌باشد.

با توجه به موارد مذکور جمهوری اسلامی با تصویب قانون مبارزه با پولشویی و آئین‌نامه اجرایی آن در صدد مقابله با این پدیده مذموم برآمده لیکن علی‌رغم تصویب آن به‌طور کامل اجرایی نشده است. همچنین هم‌اکنون نیز بخش عمده‌ای از پرونده‌های متعدد فساد مالی در کشور که به‌مسئله روز جامعه تبدیل شده ریشه در رعایت‌نشدن استانداردهای مالی در شبکه بانکی و مالی کشور دارد به‌همین جهت برای ریشه‌کن کردن فساد چاره‌ای جز سروسامان دادن به روند قوانین مالی کشور و اجرای سختگیرانه مقررات مربوط به پولشویی وجود ندارد.

شایان ذکر است اجرای کامل استانداردهای اف‌ای‌تی‌اف می‌تواند به شفاف‌سازی روند مبادلات مالی و بانکی کشور راه‌گشا بوده و جلوی بسیاری از تخلفات و مفاصد اقتصادی را بگیرد.

سازش

پولشویی به چه شیوه‌هایی اتفاق می‌افتد؟

خلیل پور

پولشویی در دنیا عمدتاً به‌صورت سرمایه‌گذاری در بانکها، تشکیل شرکتهای مجازی کاغذی، سرمایه‌گذاری در خرید مسکن، مغازه، هزینه‌کردن در کارهای عمرانی و ایجاد سازمانهای خیریه قلابی و ... اتفاق می‌افتد.

سازش

آثار پولشویی در اقتصاد، کسب‌وکار و منافع عمومی

چیست؟ چرا پولشویی یک پدیده زیانبار است؟

خلیل پور

پولشویی به‌طور خلاصه موجب تضعیف امنیت اقتصادی، خروج سرمایه از کشور، ایجاد اخلال و بی‌ثباتی در اقتصاد و همچنین تاثیر منفی بر نرخ سود بانکی و نرخ ارز و افزایش تورم و موجب تضعیف فعالیت بخش خصوصی است.

سازش

ریسک پولشویی در چه شرایطی بیشتر است؟

خلیل پور

به‌طور کلی هر جا پرداخت و دریافت پول نقد است امکان

بالای پولشویی می‌باشند از جمله بانکها، بیمه‌ها و موسسات مالی و اعتباری به‌طور ویژه و خاص باید با اهتمام ویژه‌ای به این موضوع بپردازند و برنامه ویژه‌ای در این خصوص تدوین کنند و حساب‌برسان نباید تنها به کنترل چک لیستهای مربوط که دارای حداقل کنترل‌های لازم است اکتفا کنند.

از جمله مواردی که حساب‌برسان در ایران بیشتر با آن سروکار دارند فاکتورنویسی غیرواقعی، استفاده از کد اقتصادی و کارت بازرگانی افراد دیگر است.

حسابداری

نقش حسابداران در مبارزه با پولشویی چیست؟

خلیل پور

حسابداران با توجه به این‌که ارتباط مستقیم با صاحبکار خود دارند و تقریباً تمام مراحل مربوط به عملیات ثبت و نگهداری اسناد و مدارک مالی و تراکنشهای بانکی را انجام می‌دهند نسبت به سایر افراد اطلاعات کافی و لازم در خصوص کم‌وکاست فعالیت صاحبکار خود دارند. حسابداران باید با توجه به ماهیت شغلی خود نسبت به پدیده پولشویی توجه ویژه و نسبت به قوانین پولشویی اطلاعات لازم و کافی داشته باشند و در صورت برخورد با موارد مشکوک و غیرعادی نسبت به گزارش آن به مرکز اطلاعات مالی و یا کمیته مبارزه با پولشویی مستقر در شرکت اقدام کنند.

متأسفانه پولشویی گاهی با یاری اشخاص حرفه‌ای از جمله حسابداران و وکلا اتفاق می‌افتد. در پاره‌ای موارد حسابداران بدون آگاهی به قصد مجرمانه صاحبکار به دلیل نبود شناخت لازم به جرم پولشویی اقدام به کمک به عملیات پولشویی می‌کنند. بنابراین در این رابطه آموزش و آگاهی حسابداران نسبت به قوانین، مقررات و نحوه تشخیص پولشویی از اهمیت بالایی برخوردار است.

حسابداری

برای شرکت در این گفتگو از شما سپاسگزاری می‌کنیم.

مشکوک به پولشویی و گزارش آن به مرکز و یا کمیته مبارزه با پولشویی است. همچنین پیگیری مستمر توسط دستگاه ذیربط جهت شناسایی و حذف شرکتهای مجازی و کاغذی از چرخه اقتصاد است. استفاده از تجارب و تکنولوژی کشورهای پیشرو در زمینه مبارزه با پولشویی، ایجاد قوانین و واکنشهای کیفی مناسب در خصوص پولشویان و جلوگیری از فعالیت موسسات اعتباری و قرض‌الحسنه فاقد مجوز از بانک مرکزی که بخش عمده از پولشویی در کشور ما از طریق این موسسات انجام می‌شود.

حسابداری

نقش و وظیفه حساب‌برسان در زمینه مبارزه با پولشویی چیست؟

خلیل پور

حساب‌برسان می‌بایست قبل از انجام هر کار ضمن شناخت جرائم پولشویی اقداماتی را که دستگاه اجرایی مورد رسیدگی مکلف به انجام آنها از جمله شناخت رویه مشتری و ... بوده است احصا نموده و فعالیتهایی را که مشکوک به پولشویی هستند و اثر بالاهمیت و قابل ملاحظه بر صورتهای مالی دارند شناسایی و برنامه رسیدگی حسابها را بر اساس آن تدوین و تهیه و نسبت به رعایت هر یک از آنها اطمینان حاصل کنند. همچنین بعضی از دستگاه‌های اجرایی که دارای ریسک

حسابداران باید

نسبت به قوانین پولشویی

اطلاعات لازم و کافی

داشته باشند